

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор школи Р.П.Заброцький
Наказ від 29.08.2025р № 55-2

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ №46 для робітника з комплексного обслуговування та ремонту будівель

1. Загальні положення.

1.1. Інструкція є нормативним актом, що містить обов'язкові вимоги для дотримання їх слюсарем-сантехніком при виконанні своїх функціональних обов'язків.

1.2. Слюсарем-сантехніком можуть працювати особи не молодші 18 років, які пройшли попередній медичний огляд і за станом здоров'я можуть працювати по даній професії.

1.3. До початку виконання своїх обов'язків слюсар-сантехнік проходить попереднє спеціальне навчання (підготовку) і первинну перевірку знань з питань охорони праці, технічної експлуатації, пожежної безпеки стосовно виду роботи, яку він виконуватиме.

1.4. Після закінчення навчання під керівництвом досвідченого працівника та перевірки знань, в об'ємі не нижче II групи з ЕБ, слюсар-сантехнік допускається до самостійної роботи наказом (розпорядженням) по підрозділу. Працівники, які не пройшли перевірку знань в установлений термін, до самостійної роботи не допускаються.

1.5. В процесі роботи слюсар-сантехнік проходить періодичний медичний огляд раз на два роки (особи до 21 року – щорічно), повторний інструктаж з питань охорони праці 1 раз на 3 місяці, з перервою між ними не більше 90 днів і перевірку знань з питань охорони праці 1 раз на рік. Працівник, який отримав незадовільну оцінку при перевірці знань, повинен на протязі одного місяця пройти повторне навчання та повторну перевірку знань. При незадовільних результатах повторної перевірки знань, питання щодо працевлаштування працівника вирішується згідно з чинним законодавством.

1.6. Після перевірки знань слюсарю-сантехніку видається посвідчення встановленої форми, яке він зобов'язаний мати при собі під час виконання робіт.

1.7. Слюсар-сантехнік виконує роботи з дотриманням вимог Правил внутрішнього трудового розпорядку.

1.8. Працівнику забороняється розпивати алкогольні напої, вживати наркотичні препарати в робочий час. Забороняється допуск до роботи працівників з ознаками алкогольного або наркотичного сп'яніння.

1.9. Працівник має право відмовитись від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація небезпечна для його життя чи здоров'я, або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля. Він зобов'язаний негайно повідомити про це безпосереднього керівника або роботодавця.

1.10. Працівник зобов'язаний:

- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території закладу;

- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведіння з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;

- проходити у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди, перевірку знань;

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку.

Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

1.11. На робочому місці слюсаря-сантехніка можуть мати місце наступні небезпечні та шкідливі фактори:

фізичні:

- рухомі частини машин та механізмів;
- підвищена запиленість та загазованість повітря робочої зони ;
- підвищена температура поверхонь труб;
- понижена температура повітря робочої зони (при виконанні робіт ззовні приміщення в холодний період року);
- підвищена вологість повітря робочої зони;
- підвищене значення напруги в електричному ланцюзі, замикання якого може статися через тіло людини (при роботі з електрифікованим інструментом);
- недостатня освітленість робочої зони при роботі в канавах, траншеях, колодязях тощо;
- гострі краї, задирки і шорсткість на поверхнях заготовок, інструментів і обладнання, труб, арматури;
- розташування робочого місця на значній висоті відносно поверхні підлоги при роботі з драбин і риштувань, розташування робочого місця в колодязях.

психофізіологічні:

- фізичні перевантаження статичної та динамічної дії.

1.12. Слюсарю-сантехніку видається спецодяг і засоби індивідуального захисту.

1.13. Слюсар-сантехнік під час виконання робіт повинен дотримуватись вимог санітарних норм і правил особистої гігієни.

1.14. Слюсар-сантехнік несе відповідальність за порушення вимог інструкції з охорони праці у відповідності з чинним законодавством України.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи.

2.1. Одягнути костюм бавовняний, рукавиці комбіновані. Застібнути спецодяг на всі гудзики, волосся сховати під головний убір. Не дозволяється працювати у легкому взутті (тапочках, босоніжках тощо). Перевірити засоби індивідуального захисту.

2.2. Отримати завдання на виконання робіт, ознайомитися з місцем їх проведення. Підготувати робоче місце, прибрати зайві предмети, звільнити проходи.

2.3. Підготувати до роботи інструмент і пристрої, переконатися, що вони справні і відповідають вимогам техніки безпеки.

Необхідно, щоб:

- бойки молотків та кувалд повинні мати гладку, трохи опуклу поверхню без косини, вибоїн, відколів, тріщин та задирок;
- рукоятки молотків, кувалдел та іншого інструмента ударної дії повинні бути виготовлені із сухої деревини твердих листяних порід (берези, дуба, бука, клена тощо) без сучків та косошару. Рукоятки молотків, зубил тощо повинні мати по всій довжині в перерізі овальну форму, бути гладкими, не мати тріщин і до вільного кінця рукоятки повинні дещо потовщуватись (крім кувалд) – для запобігання висковзуванню рукоятки з рук працівника під час замахів та ударів інструментом. У кувалд рукоятка до вільного кінця повинна дещо стонщуватись, кувалда повинна насаджуватись на рукоятку в бік потовщеного кінця без застосування клинів. Вісь рукоятки повинна бути строго перпендикулярна до поздовжньої осі інструмента.

Клини для закріплення інструмента на рукоятці повинні виготовлятися з м'якої сталі, вони повинні мати насічки (йоржі);

- рукоятки інструментів, які насаджені на гострі кінці (напилки, шабори тощо) повинні мати бандажні кільця;

- довжина інструмента ударної дії (зубила, бородки, просічки, керни тощо) повинна бути не менше 150 мм;

- розміри зіву гайкових ключів не повинні перевищувати розміри головок болтів (граней гайок) більше ніж на 0,3 мм. Робочі поверхні гайкових ключів не повинні мати збитих скосів, а рукоятки - задирок. На рукоятці ключа повинен зазначатись його розмір;

- верстаки повинні бути стійкими, а лецата і притискачі міцно закріплені на них; при цьому висота верстака має відповідати зросту працюючого на ньому, а губки лецат по висоті мають торкатися ліктя слюсаря-сантехніка;

- слюсарні лецата були справні, міцно затискали деталь, що обробляється, і мали на губках неспрацьовану насічку.

2.4. Для перенесення до місця роботи робочого інструменту підготувати спеціальну сумку або ящик з кількома відділеннями. Переносити інструмент в кишенях забороняється.

2.5. Інструмент, пристрої, необхідний матеріал і деталі розташувати в зручному для користування порядку.

Перевірити також справність підйомних механізмів, драбин або риштувань, якщо необхідно працювати на висоті.

2.6. Необхідно переконатися, що робоче місце достатньо освітлене і світло не буде сліпити очі. Напруга місцевого освітлення не повинна перевищувати 42 В, а в особливо небезпечних місцях - 12 В. При користуванні переносною електричною лампою перевірити наявність на лампі захисної сітки, справність шнура та ізоляційної гумової трубки.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи.

3.1. Слюсар-сантехнік повинен виконувати роботу тільки на підконтрольних сантехнічних системах. Обслуговування обладнання сантехнічних систем в приміщеннях з підвищеною небезпекою проводити удвох.

3.2. Перед ремонтним обслуговуванням діючого трубопроводу відключити ділянку, що ремонтується, при цьому необхідно закрити запірну арматуру (засувку, вентиль) з обох сторін ділянки (спочатку закрити запірну арматуру на напірному, потім на зворотному трубопроводі); переконатися за контрольними приладами (манометрами) у відсутності тиску в трубопроводах. Під час випробування сантехнічних систем не допускається виконувати будь-які ремонтні роботи (крім обтяжки фланців) та знаходитися біля заглушок трубопроводів.

3.3. Робочі інструменти повинні використовуватися за призначенням. Робочий інструмент та матеріали потрібно розміщувати таким чином, щоб виключити можливість їх падіння. Заготовлені для ремонту труби або стояки укладати горизонтально, не приставляти їх до стін. Не класти робочий інструмент на поручні огорожень, трубопроводи або з краю конструкцій. Під час перенесення довгомірних вантажів (наприклад, труб) необхідно стежити, щоб не зачепити інженерні мережі.

3.4. Слюсар-сантехнік не повинен виконувати з приставних драбин роботи на висоті, що потребують упору в конструкції споруд (наприклад, роботи з ручним інструментом). Ці роботи повинні виконуватися з інвентарних засобів підмоцвання. Не використовувати замість засобів підмоцвання випадкові предмети (ящики, бочки тощо). Допускається виконувати роботи на висоті, що не потребують упору в конструкції споруди (наприклад, огляд обладнання) з використанням інвентарної

випробуваної приставної драбини (стрем'янки). Ці роботи повинні виконуватися удвох (одна особа повинна страхувати іншу від можливого падіння).

3.5. Не залишати матеріали та обладнання сантехнічних систем у нестійкому положенні. При монтажі (демонтажі) ділянок трубопроводів консольно висячі трубопроводи повинні обпиратися на тимчасові опорні стояки.

3.6. Слюсар-сантехнік не повинен допускати знаходження людей під (над) конструкціями, де проводяться роботи. Якщо роботи проводяться в місцях проходу то робоча зона повинна бути обгороджена.

3.7. Задля підвищення терміну служби сантехнічних систем зовнішню поверхню вузлів та деталей неоцинкованих трубопроводів слід покривати ґрунтовкою або олійною фарбою відповідного кольору, а різьбові з'єднання — антикорозійною змазкою. Різьбові з'єднання ущільнюються, як правило, льняним жмутом, просоченим свинцевим суриком або білилами, розмішеними на оліфі.

3.8. Під час проведення полумєневих (зварювальних) робіт у сантехнічних системах слюсар-сантехнік повинен керуватися вказівками зварника. В приміщеннях, що не мають пристроїв вирівнювання потенціалів сантехнічних мереж, під час заміни частини трубопроводу сантехнічної системи повинні використовуватися засоби електрозахисту (діелектричні рукавиці, переносні заземлюючі пристрої тощо).

3.9. Під час роботи в неосвітлених приміщеннях потрібно використовувати переносні інвентарні освітлювальні пристрої.

3.10. Для перевірки збігу болтових отворів на фланцях труб використовувати монтажні ключі, спеціальні ломики та оправки. Не перевіряти отвори пальцями. Головки болтів на поверхні фланцевих з'єднань розташовувати на одній стороні з'єднання, на вертикальних ділянках трубопроводів гайки розташовувати знизу. Кінці болтів повинні виступати не більше трьох кроків різьби.

3.11. Навішувати радіатор як мінімум удвох (залежно від його маси). Під час закріплення раковин, умивальників, ванн та радіаторів забезпечити надійне їх утримування до повного закріплення, не допускаючи затиснення рук. Допустима відстань від поверхні штукатурки або облицювання до осі неізолюваного трубопроводу при умовному діаметрі 32 мм при відкритому прокладанні становить 35...55 мм, при умовному діаметрі 40...50 мм — 50...60 мм. Очищення стояків сантехнічних систем виконується сталевим тросом у захисних окулярах та рукавицях. Для ущільнення стиків чавунних каналізаційних труб використовується змащений пеньковий канат або інші засоби герметизації.

3.12. При роботі зубилом або іншим ударним інструментом для рубки металу не стояти напроти кінця заготовки, що обробується, слід користуватися захисними окулярами (для запобігання ураження очей металевими частинками).

3.13. Під час роботи з ручним електроінструментом слюсар-сантехнік повинен дотримуватись вимог безпеки, встановлених відповідною інструкцією з охорони праці, в тому числі:

- роботи з використанням обертового інструменту виконувати без рукавиць та із заправленими рукавами спецодягу;
- під час свердління стежити, щоб не було перекосів свердла; при виході свердла з деталі не натискати на дріль; не вилучати стружку руками; не працювати свердлами з пошкодженими хвостовиками; при наскрізному свердлінні перегородок упевнитися в тому, що на іншій стороні на шляху свердла не має проводів, що знаходяться під напругою; знімати інструмент із дрилі за допомогою спеціального пристрою (воротка);
- під час роботи шліфувальною машинкою впевнитися в надійному кріпленні і справному технічному стані шліфувального або обрізного круга (круг не повинен

мати тріщин і вибоїн, радіального або осьового биття); круг повинен бути захищений запобіжним кожухом та надійно закріплений до корпусу шліфувальної машинки.

3.14. Слюсарю-сантехніку забороняється:

- використовувати несправні, неінвентарні та саморобні засоби виробництва;
- відкручувати гайки ключами більших розмірів з підкладанням металевих пластинок між гранями гайки і ключа, подовженням рукоятки ключа шляхом приєднання іншого ключа або труби,
- виконувати роботи на діючих електроустановках, перебувати в зонах з потенційно діючими небезпечними чинниками (у місцях, де відсутнє огороження або перекриття прорізів підземних інженерних споруд);
- піднімати (опускати) кришку люка оглядових колодязів руками (кришку люка колодязів піднімати і опускати тільки за допомогою спеціального гака);
- встановлювати сантехнічні прилади, арматуру та інші елементи сантехнічних систем, що не відповідають проектній документації (завданню відповідальної особи роботодавця), підключати до діючої мережі (без узгодження з відповідальною особою роботодавця) додаткове сантехнічне обладнання.

3.15. Для попередження випадків обморожування під час усунення несправностей зимою за межами приміщення (при мінусових температурах) роботи виконувати у рукавицях. При мінусовій температурі не торкатися руками без рукавиць металевих частин.

3.16. Під час проведення робіт дотримуватися вимог санітарних норм і правил особистої гігієни. Приймати їжу дозволяється у спеціально відведених місцях.

3.17. Слюсар-сантехнік не повинен виконувати роботи із сантехнічним обладнанням зовні приміщень підчас ожеледі, грози, туману, швидкості вітру 15 м/с і більше.

3.18. Про всі виявлені підчас роботи несправності інформувати заступника директора з АГЧ.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи.

4.1. Прибрати робоче місце, покласти в ящики для сміття ошурки та відходи виробництва.

4.2. Протерти, змастити і покласти інструмент і пристрої у відведені місця.

4.3. Повідомити заступника директора з АГЧ про всі несправності, що виявилися під час роботи і про вжиті заходи для їх усунення.

4.4. Вимити руки і лице теплою водою з милом, прийняти душ.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

5.1. У разі настання нещасного випадку зберегти до прибуття комісії з розслідування обстановку на робочому місці та обладнання у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю, здоров'ю людей та не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів щодо недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася. Інформувати керівника та інженера з охорони праці та в подальшому керуватися їх вказівками.

5.2. Якщо сталася ситуація, що може призвести до аварії, а саме: руйнування конструктивних елементів будівлі, відсутність електроенергії, освітлення, несправність електрообладнання, вибух, стихійне лихо тощо слюсар-сантехнік інформує керівника, та вживає заходів щодо недопущення людей в зону аварії.

5.3. Якщо виявлено порив внутрішніх сантехнічних трубопроводів негайно перекрити подачу води до аварійної ділянки з обох їх сторін (спочатку закрити запірну арматуру на напірному, а потім на зворотному трубопроводі) та вжити заходів щодо відновлення нормального режиму роботи сантехнічної системи

(усунути течію накладанням хомута, замінити засувку, викликати аварійну службу тощо).

5.4. Якщо виявлено порив зовнішньої сантехнічної мережі (поза межами будівлі) вжити заходів щодо недопущення людей в зону аварії (виставити сигнальне огороження зони аварії) та не залишати місце до прибуття аварійної служби, а у разі пориву водопровідної мережі та за можливості використання спеціальних подовжених воротків — перекрити водопровідну засувку зовні колодязя.

5.5. Якщо виникла пожежа (ознаки горіння) вжити заходів щодо гасіння (локалізації) пожежі наявними засобами первинного пожежогасіння та збереження майна у приміщеннях, дотримуючись порядку дій згідно з Інструкцією з пожежної безпеки. Якщо неможливо усунути пожежу власними силами, викликати представників пожежної охорони за телефоном (101).

5.6. Слюсар-сантехнік повинен виконувати вказівки представників аварійно-рятувальних служб, пов'язані з усуненням небезпечних наслідків аварії, пожежі, нещасного випадку, стихійного лиха та інших надзвичайних ситуацій.

5.7. У разі травмування робітника терміново надати йому першу долікарняну допомогу, при необхідності викликати лікаря, повідомити про випадок адміністрацію та інженера з охорони праці.

Інструкцію розробив інженер з охорони праці

Білий.А.М.